Szalay László Pál

Otthonunk e Föld

Textus: Jn 1: 35-39

Egy népszerű sci-fi, az Utazók (Passangers, 2016) arról szól, hogy egy sereg földlakó hosszú emberöltőket szán az új világba érkezésre. A pompázatos űrhonfoglalásba, valami gikszer történt, mert az egyik utas (Jim Preston) időnek előtte felébredt. A bonyodalmak innen indulnak, mert megjelenik a bibliai igazság, *„nem jó az embernek egyedül lenni"* (I Móz 2: 18). A történet lényege, hogy az utazási időt valahogy el kell tölteni. Ezt egy férfi, egy nő (Aurora Lane) és egy pultos robot (Arthur) társaságában kell elképzelnünk.

Az űrhajóban ultramodern, minden eszköz a legújabb fejlesztés, a teljes működés automatizált. A bárpulthoz állított robot is egy android, aminek a külseje, a beszéde és tulajdonságai emberszabásúak. Bár minden adott ahhoz, hogy a fiatal pár, Jim a gépészmérnök és Aurora az újságíró leélhessék az életüket, ők mégsem az űrhajó és a fejlett technológia által nyújtott kényelmet választják a hátralévő életükben. Az űrhajó aulájában az évtizedek során egy hatalmas, burjánzó erdőt hoztak létre. Szükségesnek érezték a sok kiszolgáló funkción és kényelmi szolgáltatáson túl, hogy zöld, életteli közegben tölthessék napjaikat. Az űrhajó csak akkor vált valamelyest otthonukká, amikor a Földön jól ismert és szeretett növényzet megjelent rajta.

A végső vallomásuk, üzenetük az utastársaiknak, akik átaludták a 120 esztendőt, és csak a megérkezés előtti negyedik hónapban ébredtek fel az, hogy gondolják meg, elhagyják e a Föld nevű bolygót. *„Kedves Utazótársaim! Ha ezt olvassák, akkor az Avalon űrhajónak sikerült elérnie úti célját. Sok minden történt, amíg aludtak. Egy bölcs barátom szerint* ***sehonnan sem szabad annyira elvágyódni, hogy ne vegyük észre, mennyire jó nekünk ott is, ahol vagyunk****. Mi eltévedtünk az úton, aztán egymásra találtunk, s leéltünk egy gyönyörű életet együtt."* Persze, akár a világűr *„Ádám és Évája"* is lehetne az asszociáció tárgya, de a szöveg a záró képsorokkal együtt, ahol a vidéki élet, a tanyasi létforma ábrázolódik ki, valami különös nosztalgiát hordoz magában.

Isten nem véletlenül alkotta, formálta otthonunká a Földet. Minket is minden porcikánkkal, tulajdonságunkkal ehhez a földhöz, bolygóhoz passzított. Erre a földre küldte el Fiát, aki meginvitálta az őt követőket a házába: *„Mester – hol laksz? Jöjjetek, és meglátjátok."* (Jn 1: 38-39) A kérdé-

sükben ott a vágy, hogy mi módon kerülhetnek közelebb hozzá, mi az útja annak, hogy jobban megismerhessék. A hely, ahonnan az ember jön meghatározó. Mitől is otthon az otthon? A tárgyak kultuszát éljük. Berendezzük, majd újra színezzük az otthonunkat. Aztán az új színekhez, tapétákhoz friss bútorok, berendezési tárgyak dukálnak. Most ismét divat a retró, akkor a pincéből leporolunk néhány avítt kacatot, hogy trendik legyünk. Van, aki a tárgyak folyamatos cserélődésében, van, aki ezek állandóságában hisz. A megújulás és a kiszámíthatóság csatája ez, mindez persze az otthon eszméjének a megteremtése érdekében. A hazaérkezés ígérete és vágya hatja át az emberiséget. Míg nagyapám korában a nappaliban karfás székek, vitrin, ebédlőasztal, tálalószekrény, pipatórium, és az ovális asztalon hatalmas családi Biblia állt, a háttérben csöves rádióval, addig már apáméknál kényelmes rugósfotelek, dohányzóasztal, rajta folyóiratok, a sarokban pedig színestévé. A jelent a kényelem még további fokozása jellemzi. Ezzel együtt járt az ülőalkalmatosság egyre mélyebbre süllyesztése, akár fekvőpozícióba rendezése, valamint a nyomtatott papírt uralmát szinte teljesen felváltotta az egyszemélyes digitális történetmesélés és tartalomfogyasztás.

Márai Sándor könnyed gondolatfoszlányaiban, miközben egy - egy hangulatot megörökít, ha nem is az örökkévalóság visszfényét tükrözi, de benyomásait melankóliával színezi. Az otthon gondolata nem kerüli el sem a *Füves könyv*et, sem az *Ég és föld*et, sőt még a *Négy évszak*ot sem. Valahol a hontalan, emigrált lélek örök vágyakozása ül ki ezekre a lehulló forgácsokra, melyet a keserűség lobbant lángra. Lakáshirdetés, kiadó lakás egyaránt felzaklatja. Gyermekkorának kassai lakhelyét újra bejárja, de ott már egy másik polgárság eltérő igényei szerinti világra lel. Máskor a hotelszobák szerepét teszi helyre, hogy ne legyenek illúzióink velük kapcsolatban: *ne akard otthonná babusgatni, és meleggé pihézni* - figyelmeztet. *„Utas vagy, futó vándor főbérleti lakásodban is. Gondolj mindig erre… reggel odébb kell állnod, felmondhat a Tulajdonos"* – folytatja a gondolatot. A házak, lakások tárgykultuszát mindezek után végképp a falhoz állítja a *Kellékek* című karcolattal, amit így fejez be: *„tökéletesen felkészültem egy életre, melyet nincs kedvem élni."* Nem a tárgyak, a vadászfegyver, a szótár, a frakk, a földgömb, a kalamáris, a pipatórium teszik otthonná a helyet. Az otthont valóságos és érzet szinten más elegyek kell, hogy alkossák.

Hankiss Elemér az otthon megteremtésének vágyakozását a prometheusi stratégiák közé sorolja. Miszerint az ember a technika lehetséges módozataival megteremti a maga számára a védett helyett. Azt a piciny zugot vagy reneszánsz palotát, ahol bevédheti létének alapjait. Szerinte a félelem űzi az embert addig, hogy egy mikrokozmoszt hoz létre,

amiben mindent kézben tart. *„Összkomfortos házaink zárt mikrouniverzumokká válnak, amelyben mi ellenőrizzük és szabályozzuk az elemeket, a vizet és tüzet, a meleget és a hideget, és kizárjuk a külső világ minden ellenséges hatását."* Ennek ellenére mégis volt egy szektor, amit nem tudott minden esetben kontrol alatt tartani az ember, a gondolatok, érzelmek, lelki folyamatok kikibuggyantak a gondos felügyelet alól. Erre is kellett valamilyen atombiztos alkalmazás, amit Hankiss összefoglaló néven szimbólumoknak nevez.

Nagyon úgy tűnik, hogy nem a szabályozás és a tárgyak lesznek a kulcs az otthonkeresésben. A kulcs, ami majd nyitja azt az ajtót, ami bevisz arra a helyre, amin az idő nem fog, és az elemek nem szorongatják. Mitől otthon tehát az otthon? A lelkület, az azon a helyen sűrűsödő belső dinamizmus lehet a kérdésre a válasz. Az Emberfia, amikor valaki vele együtt akar mozdulni, csatlakozni kíván, akkor arról beszél, amit János evangéliuma prológusa is *„saját világba jött, de az övéi nem fogadták be őt"* (Jn 1:11). Erre erősít rá később maga Jézus: *„az Emberfiának nincs hová a fejét lehajtania"* (Mt 8: 20). Persze ugyan annyira sarkított ez a mondat is, mint amikor a család fogalmát értékeli át egy alkalommal. *„Anyád és fivéreid és nővéreid odakint keresnek téged... És végignézve a körülötte körben ülőkön, így szólt: Íme az én anyám és az én testvéreim."* (Mk 3: 31kk)

Az otthon hiányának, a lelki, szellemi megértés hiányát, a küldetése kétségbevonását is jelenti. Ez a vonal megy tovább, a tanítványok kiküldésével, amikor is a házba történő belépésre, bemenetelre és annak elhagyására ad pontos útmutatást: *„Amikor beléptek egy házba, köszöntsétek a ház népét és ha méltó rá az a ház, szálljon rá a békességetek, ha pedig nem méltó békességetek térjen vissza rátok"* (Mt 10: 12-13). Jézus második otthona a Föld. Az ő első hazája pedig az emberiség második otthona lesz. Azért, hogy a vándorút ideje alatt se legyünk számkivetettek, ezért adta az ő Lelkét és általa a békességét nekünk. Ott lehet az igazi otthonunk, ahol ez a Lélek megnyugszik. Isten nem csak az emberbe lehelt az Ő páratlan lelkéből, hanem a Lélek megérkezett erre a világra, hogy amit mi bomlasztunk, korrodálunk, lepusztítunk, általa, az Ő munkája által mégis otthonossá lehessen egy időre. A végső beteljesülésig, a tökéletes otthonig, ahol nem a hiányok, hanem a bizonyosságok vesznek rajtunk erőt.